

KENTSEL GELİŞME İÇİN ÖRNEK BİR MODEL: ESKİŞEHİR TEPEBAŞI BELEDİYESİ*

Eray KARA**
Can Giray ÖZGÜL***

Öz

Çevresel sorunların ekonomik, sosyal ve yönetsel boyutlarıyla birlikte ele alınmasında merkezi bir kavram haline gelen sürdürülebilirlik, kent yönetimlerinin politika geliştirme süreçlerinde önemini korumaktadır. Bu çalışma, sürdürülebilirlik alanında ulusal ve uluslararası düzeyde ödülleri kazanmış Eskişehir Tepebaşı Belediyesi örneğinden hareketle, büyükşehir ilçe belediyeleri için örnek teşkil edebilecek bir kentsel gelişme modelini ortaya koymaktadır. Uluslararası ölçütler kapsamında geliştirilen bir değerlendirme tablosu çerçevesinde belediye yöneticileriyle gerçekleştirilen görüşmeler ve kurumsal belgeler aracılığıyla elde edilen veriler doğrultusunda, sürdürülebilirlik politikalarının yerel düzeydeki etkisi analiz edilmektedir. Bu doğrultuda, belediye faaliyetlerinin ve politika çıktılarının sürdürülebilirlik ilkeleriyle ne ölçüde uyumlu olduğu irdelenmekte, mevcut uygulamalara yönelik iyileştirme alanları belirlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Gelişme, Sürdürülebilir Kentsel Gelişme, Büyükşehir İlçe Belediyesi, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi.

AN EXEMPLARY MODEL OF URBAN DEVELOPMENT: ESKİŞEHİR TEPEBAŞI MUNICIPALITY

Abstract

Sustainability has become a key concept in tackling environmental problems and their economic, social and administrative dimensions. This paper looks at the municipality of Eskişehir Tepebaşı, which has received national and international recognition for its sustainability practises, and evaluates its potential as a model for metropolitan municipalities. Based on internationally recognised indicators, a customised assessment framework was used to collect data through interviews with municipal officials and document analysis. The aim of the study is to assess how well sustainability principles are integrated into local governance and policy outcomes, and to identify areas where current practises can be improved to promote sustainable urban development.

Keywords: Sustainability, Sustainable Development, Sustainable Urban Development, Metropolitan District Municipality, Eskişehir Tepebaşı Municipality.

* Bu makale, Eray Kara tarafından Doç. Dr. Can Giray Özgül danışmanlığında hazırlanan “Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Uygulamalarının Yerel Yönetimlere Yansımaları: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Sorumlu Yazar, Araştırma Görevlisi, İstanbul Arel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, eraykara@arel.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0057-8625.

***Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ozgul@politics.ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8569-6518.

Giriş

Kaynakların sınırsız olmadığına anlaşıldığı, 20. yüzyılın ortalarından itibaren iki temel tartışmayı beraberinde getirmiştir. Bunlardan ilki; Sanayi Devrimi sonrasında hız kazanan ve 1950 sonrası süreçte katlanarak devam eden nüfus artış hızıdır. İkinci husus ise; erken dönem kapitalist ülkelerde nüfus artışı ile paralel şekilde ilerleyen ve küreselleşme ile birlikte gelişmekte olan ülkelere de sıçrayan üretim ve tüketim alışkanlıklarının değişmesidir. Birbirinden ayrılması mümkün olmayan bu iki sorunun çözümü için ortaya konan kavramlardan biri de sürdürülebilirliktir. Sürdürülebilirlik, ilk etapta ormancılık ve balıkçılık gibi sektörlerde kullanılmasından sonra, uluslararası çevre politikalarının gelişimi ile bütünsel bir anlam kazanmıştır. En temelde dünyayı yok olmanın eşiğinden kurtarmayı amaçlayan bu kavram, ekonomi ve çevre arasındaki ilişkinin dengelenmesini hedefler. Bu hedef, aslında 1960'lı yılların kalkınmacı düşüncesi ile, 1970'lerin çevreci ideolojisinin uzlaşması anlamına gelmektedir (Tekeli, 1996: 26). BM'ye bağlı Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (DÇKK) tarafından yazılan Ortak Geleceğimiz Raporu'nda tanımlanan “sürdürülebilir gelişme” kavramı, yıllar geçtikçe hayatın her alanına sirayet etmeye başlamıştır. Bu alanlardan belki de en önemlisi ise, insan türünün temel yaşam mekanları olan kentlerdir.

Kentlerde günümüzde yaşanan sorunların kökeni ise, Sanayi Devrimi'nin getirdiği endüstrileşme ile birlikte fabrikaların çevresinde gelişen ‘sanayi kentleri’ dönemine dayanmaktadır. Bu dönemde görülen; nitelikli konutların olmaması, güneş ışığından yararlanamama, hava kirliliği, yeşil alanların eksikliği ve yolların dar olması gibi sorunlara karşın, 20. yüzyılda ortaya konan kent planlamaları ile özellikle gelişmiş ülkelerde olumlu adımlar atılsa da özellikle gelişmekte olan ülkelere kentsel problemler katlanarak devam etmektedir. Günümüzde ise hava, su ve toprak kirliliği, atık yönetimi, yeşil alanlar, biyolojik çeşitlilik ve iklim değişikliği gibi pek çok çevresel sorun başlığının yanı sıra; ulaşım, konut, tarihsel ve toplumsal bellek, altyapı, planlama, cinsiyet eşitsizliği, yoksulluk gibi problemlerin kentlerde birlikte yaşanması nedeniyle, sorunların bütünsel anlamda düşünülmesi ve bir sorunsal olarak ele alınması ihtiyacı doğmuştur. Bu bağlamda, ‘sürdürülebilir kentsel gelişme’ kavramı altında yapılan çalışmalar, bu sorunsalın çözümü için atılmış önemli adımlardır.

Kapitalist üretim mantığının sürekli kâr ve büyüme anlayışı içerisinde olması nedeniyle sermayenin çıkarları ile sürdürülebilir

kentsel gelişme politikaları sürekli çelişki halindedir. Bu çelişki nedeniyle sürdürülebilirlik politikalarını kentlerde uygulamak isteyen merkezi hükümetlerin ve yerel yönetimlerin öncelikle halkın yararının ön plana koyması gerekmektedir. Yenilenebilir enerjinin yaygınlaştırılması, kirliliğin azaltılması, atık yönetiminin sağlanması, arazinin verimli kullanılması, yeşil alanların genişletilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, yoksulluğun azaltılması, tarihsel ve kültürel mirasın korunması ve katılımın artırılması gibi konuların yegane çözümü, sürdürülebilirlik politikalarının kamu yararı gözetilerek geliştirilmesine dayanmaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir kentsel gelişme politikalarının anlaşılabilirliği ve yaygınlaşabilmesi adına, kentsel politikaların uygulayıcısı olan yerel yönetim birimlerinin çalışmalarının incelenmesi de önemli katkılar sağlamaktadır. Bu araştırmada, Türkiye’de başarılı örnekler arasında yer alan Eskişehir Tepebaşı Belediyesi’nin sürdürülebilirlik çalışmaları, kavramın siyasal-yönetimsel, fiziksel, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları gözetilerek irdelenmiştir.

1. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Kavramı

Sürdürülebilir kentsel gelişmeyi tanımlamadan önce, kavramın melez nitelikte olmasından dolayı sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir gelişme kavramlarından kısaca bahsetmek gerekir. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik en kısa şekilde; “herhangi bir şeyin belli bir süre boyunca azalmadan kalabilmesi” (Doğru, 2016: 4), “bir şeyin sürekli olması” (Mengi ve Algan, 2003: 2) ya da “toplumun sosyal, kültürel, bilimsel, doğal ve insan kaynaklarının tümünün ihtiyatlı kullanımını sağlayan ve buna saygı duyma temelinde sosyal bir bakış yaratan katılımcı bir süreç” şeklinde açıklanabilir (Gladwin, Kennely ve Krause, 1995: 877). Sürdürülebilir gelişme ise Kentbilim Terimleri Sözlüğü’nde “çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak bir biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşü” olarak ifade edilirken (Keleş, 1998: 112), Ortak Geleceğimiz Raporu’nda ise “bugünün ihtiyaçlarını gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak” olarak tanımlanmaktadır (Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, 1989: 73). Bu anlamda sürdürülebilirlik kaynakların etkin, verimli ve makul şekilde kullanılmasını anlatırken, sürdürülebilir gelişme ise günümüzde yaşayanlar ile ana rahmine düşmemişler arasındaki dengeyi

sağlamak ve yaşayanların arasındaki eşitsizlikleri gidermek amaçları ile ortaya çıkan bütünleşik politikaları ifade etmektedir.

Kent mevhumu ile sürdürülebilirlik ifadesi pek çok farklı şekilde kullanılabilmektedir. Ancak, ‘sürdürülebilir’ ifadesinin sonuna; ‘kent’, ‘kentleşme’, ‘kentsel gelişme’, ‘kentsel planlama’ gibi farklı kelimeler getirilerek oluşturulan kavramlar nihayetinde anlam ve kullanım olarak benzer şeyleri anlatırken, aynı zamanda ‘kentsel sürdürülebilirlik’ ifadesi ile ‘sürdürülebilir kentsel gelişme’ kavramı da içerik yönünden benzeşmektedir (Wheller ve Beatley, 2014: 359 ; Keleş ve Mengi, 2017: 47). Ancak bir ayrım gözetilecek olursa; sürdürülebilir kent “mekânsal, sosyal-kültürel, ekonomik, çevresel ve kurumsal bileşenlere dayanan yerleşim birimleri”, sürdürülebilir kentleşme “çevreye duyarlı mekânsal ve işlevsel gelişme süreci” ve sürdürülebilir kentsel planlama ise “çevresel, mekânsal, sosyo-kültürel, ekonomik ve yönetsel hedefler içeren uzun dönemli vizyon ve geniş kapsamlı stratejik planlama anlayışı” olarak tanımlanabilir (Özcan, 2016: 10-11). Keleş ve Mengi’ye göre, “sürdürülebilir kent kavramıyla, aslında, var olan sorunların, fiziksel, toplumsal ve ekonomik eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin sürdürüldüğü mekanlar kastedilmekte ve kentlerin ekonomik, toplumsal ve ekolojik ilkelere göre katılımcı bir yaklaşımla yapılandırılmaları ve yönetilmeleri savunulmaktadır” (Keleş ve Mengi, 2017: 46-47). Bayram ise sürdürülebilir kenti, “taşıma kapasitelerinin üstünde kullanımı sonucunda doğal değerlerin geri döndürülemeyecek şekilde yok olmasını önleyen ve şimdiki kuşakların yanında gelecek kuşakların da ihtiyaçlarını karşılayıcı gelişme biçimini benimseyen kent” şeklinde tanımlanmıştır (Bayram, 2001: 255). Van Geenhuysen ve Nijkamp sürdürülebilir kentleri, “süreklilik içinde değişimi sağlamak amacıyla, sosyo-ekonomik çıkarların çevre ve enerji ile ilgili kaygılarla uyumlu hale getirildiği kent” olarak açıklamaktadır (Van Geenhuysen ve Nijkamp, 1994: 131). Bu bağlamda, sürdürülebilir kentsel gelişme melez bir kavram olarak; bugün ile gelecek arasında bir denge ilişkisi kuran ve kentlerde ekonomik, sosyal, çevresel ve siyasal-yönetsel süreçlerin bir arada düşünülerek oluşturulan politikalar bütünüdür. Bu politikalar; ekokent, yavaş kent, yaşanabilir kent, akıllı kent gibi birbirine benzeyen modellemeleri de içerirken, nihayetinde sürdürülebilir kent denilen olgu, gelişmiş Batı ülkelerinde temel söylem haline gelmiştir. Bu söylemin merkezinde ise, Sanayi Devriminin yarattığı olumsuzlukların en fazla Batı ülkelerinin kentlerindeki yaşamı etkilemesi durumu yatmaktadır. Batıdan gelen bu içsel tepkiler ile sürdürülebilirlik düşüncesinin kentlerdeki etkisi katlanarak büyümüştür (Özgül, 2015: 113).

Sürdürülebilir gelişme ve dolayısıyla sürdürülebilir kentsel gelişme farklı boyutları ile birlikte de açıklanabilir. Bunlardan ilki olan “siyasal-yönetimsel boyut”, en temelde yerel nitelikli yetkilerin yerinden yönetim birimleri tarafından kullanılmasını gerekliliğini ifade etmektedir. Keleş’e göre, “örneğin, enerji üretim ve dağıtım hizmeti bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası nitelik taşıırken; temizlik, kanalizasyon, otopark, kent içi yolların yapım, bakım ve onarımı, imar işleri, açık ve yeşil alanlar, besin maddelerinin sağlık denetimi ve kent içi ulaşım gibi hizmetler ise daha yerel niteliktedir” (Keleş, 2016: 30). Bunun dışında; “iyi yönetim (good governance)” kavramı içerisinde açıklanabilen “tutarlılık (öngörülebilirlik), sorumluluk, hesap verebilirlik, adillik, saydamlık, katılımcılık, etkinlik, hukuka bağlılık, yerindenlik ve ölçülülük” kavramları da “siyasal-yönetimsel” boyutu içermektedir (Toksöz, 2008: 18). İkinci olarak “fiziksel boyut” içerisinde bakılması gereken başlıca unsurlar ise; nüfus artışı ve dağılımının düzenlenmesi, arazinin etkin ve verimli kullanılması, çevre dostu yapıların inşa edilmesi, ulaşımın entegre hale getirilmesi ve altyapı hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanmasıdır. Kavramın tanımında da yer alan boyutlardan biri olan “çevresel” unsurlar ise üçüncü boyuttur. Satterthwaite’e göre; “sadece kentin kendi sınırları içindeki çevresel sorunların giderilmesi ile sınırlı olmayıp, çevresel maliyetlerin geleceğe, diğer ekosistemlere veya diğer insanlara yansımalarının azaltılması ya da engellenmesini de kapsamaktadır” (Satterthwaite, 1997: 1675). Gökalp’e göre ise; çevresel sorumluluk bağlamında düşünülmesi gereken sürdürülebilirlik meselesini gerçekleştirmenin yolları; kirlilik sorununun etkilerini minimize etmek veya ortadan kaldırmak, kirlenen bölgelerde oluşan riskleri ve biyoçeşitliliğin azalmasına sebep olan nedenleri yok etmek ve iklim krizine ilişkin hususlar açısından sorumluluğa dayalı bir sistem kurmaktır (Gökalp, 2022: 269-270). Çevrenin yeniden ele alınmasını ifade eden Keleş ve Hamamcı’ya göre ise, “insan yerleşmelerinin tüm sorunlarını içine alan ve en geniş anlamını ‘habitat’ kavramında bulan bir yaklaşım çerçevesinde çevrenin yeniden anlaşılması gereklidir. Aynı zamanda, sürdürülebilir kentsel gelişme kavramının merkezinde, insan yerleşmelerinin sağlık, beslenme, konut, eğitim, çalışma, gelir ve yeşil alan gibi tüm sorunları ile ilgilenen ‘yaşanabilirlik’ (habitability) kavramına en geniş anlamını veren bir çevre anlayışı yer almaktadır” (Keleş ve Hamamcı, 2005: 153). Dördüncü boyut olan “ekonomi” ise, sürdürülebilirlik kavramının içerisinde özel bir öneme sahiptir. Bu önem, sürdürülebilir gelişmenin en temelde kalkınma ile çevre arasında bir denge arayışı olmasında yatmaktadır. Bu bağlamda ekonomi boyutu; istihdam, mültecilerin ve sığınmacıların entegrasyonu, enerji politikaları,

açlıkla mücadele, sağlık ve eğitim hizmetleri, kooperatifler gibi pek çok konuyu içermektedir. Yazar’a göre; “, ekonomik ölçüte göre yapılan kent tanımı ile sürdürülebilir gelişme kavramı örtüşürldüğünde kentin topluma sunduğu hizmetlerin çevresel kaynak temelini koruyan bir üretim sürecine sahip olması ve kentin üretkenliğinin (beslenme ve istihdam kavramları ile ilgili olarak) kendi sürdürülebilirliğini sağlama kavramları sürdürülebilir kentsel gelişmenin ekonomik boyutu olarak ileri sürülebilir” (Yazar, 2006: 70-71). Son olarak “sosyal boyut” ise; diğer boyutların tamamı ile bağlantılı bir şekilde düşünölmelidir. Bunun nedeni ise Tekeli’nin ifade ettiğı üzere, sürdürülebilirliğin topluma referanslı bir kavram olması ile açıklanabilir (Tekeli, 1996: 28). Temel gereksinimlerin karşılanması, adil bölüşüm, toplumsal cinsiyet eşitliğı, dezavantajlı grupların korunması, sağlık ve eğitim gibi hizmetlere erişim gibi konuları içeren sosyal boyut, sürdürülebilir gelişmenin halkın yararı için olması düşöncesi ile de açıklanabilmektedir. Nihayetinde sürdürülebilir gelişmenin beş boyutu (siyasal-yönetmel, fiziksel, çevresel, ekonomik, sosyal) birbirinden ayrı olarak düşünölmemesi ve birlikte ele alınması bütöncöl politikalar üretilebilmesi adına değerlidir.

Sürdürülebilirlik konusunda belirli kentlerin ve belediyelerin ya da bir ölkedeki benzer yerleşim birimlerinin tamamının, örneklem seçilerek değerlendirilmesi çalışmaları ise güncelliğini devam ettirmektedir. Chang vd. (2023), Çin Halk Cumhuriyeti’nin idari örgütlenme sisteminde “il düzeyinde kent”¹ olan Guilin kentine ilişkin yapılan çalışmaları SGA11² bağlamında değerlendirmişlerdir. Pinem vd. (2023), Güney Kore’nin başkenti Seul’un metropolitan alanının bir parçası olan Suwon kentindeki sürdürülebilirlik meselesini çeşitli ölçekler kullanarak inceleme altına almışlardır. Bu inceleme, “uydu kent”³ olarak tanımlanan bir alanda sürdürülebilir kentsel gelişmenin nasıl sağlanabileceğine ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Ojaghlou (2020), İran’ın küçük ve tarihi kentlerinden biri olan Sultaniye’nin sürdürülebilir gelişme sürecini mimarı tasarım üzerinden irdeleyerek, ölkeye ilişkin genellemelerde bulunmuştur. Helmi vd. (2021) ise çalışmalarında, sürdürülebilir gelişme

¹ “İl Düzeyinde Kent”, Çin Halk Cumhuriyeti’ndeki idari sınıflandırma içerisinde Bölge düzeyinin altında yer alan ve genellikle orta ölçekli kentler için kullanılan bir tanımlamadır (Kara, 2021: 68).

² SGA11: 2030 Sürdürülebilir Gelişme Amaçları 11. Başlık “Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları”

³ Uydu Kent: “Kentlerin içinde ve çevresinde, planlı ya da genellikle kendine yeterli özelliğı bulunmayan, ekonomik ve toplumsal gereksinimleri bakımından bağılı bulundukları anakente dayanan topluluklara verilen isimdir” (Keleş, 2012: 54)

ölçeklerini kullanarak İslamiyet dininin merkezi ve Suudi Arabistan'ın önemli kentlerinden olan Mekke'nin, ülkenin diğer kentlerine nazaran sürdürülebilirlik konusunda daha iyi bir performans sergilediği sonucuna ulaşarak, bu sürecin daha iyi yönetilebilmesi adına atılması gereken adımları sıralamışlardır. Bu çalışmaların dışında Polonya'daki metropoliten kentlerinin (Varşova, Gdansk, Katoviçe, Lodz, Krakow) sürdürülebilirlik çalışmalarını karşılaştırmalı olarak ele alan Dembicka-Niemiec, Buczyński ve Mołodowicz, (2023) ise, sürdürülebilir kentsel gelişmenin boyutları ve kentlerin tüketim düzeyleri arasında bir ilişki kurmuşlardır. Bu kapsamda görülmektedir ki, sürdürülebilirlik çalışmalarının bir mekana özgülenererek ele alınması, kavramın boyutlarının ve içeriğinin daha anlaşılır bir şekilde irdelenmesi ve çalışma alanı olarak seçilen yerleşim alanları için çözüm önerilerinde bulunulmasına kolaylık sağlamaktadır. Aynı zamanda bu çalışmalar, seçilen yerin bulunduğu ülke içerisindeki benzer statüde bulunan diğer birimler için de yol gösterici olmaktadır.

2. Araştırmanın Metodolojisi

Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nde üst düzey personel ile yapılan derinlemesine mülakatlarda elde edilen veriler için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda Tablo1'de gösterilen araştırma soruları temaları belirlenirken; Avrupa Çevre Ajansı, Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu, Avrupa Vakfı, Habitat, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası ve OECD gibi uluslararası kuruluşların ölçüt setleri ile TÜBA⁴, DAMPO⁵ ve Boğaziçi Üniversitesi gibi kurumların hazırladığı ulusal göstergeler kullanılmıştır. Aynı zamanda, büyükşehir ilçe belediyesi statüsünde olan Eskişehir Tepebaşı Belediyesi örneklem olarak seçildiği için, görüşme soruları için oluşturulan temalar, ilgili mevzuat kapsamındaki görev ve sorumluluklar dahilinde sınırlandırılmıştır.

Boyutlar	Değerlendirme Temaları	Görüşme Sorusunun İçeriğini Belirleyen Veri
Siyasal Yönetsel Boyut	Kentsel Planlama Süreci	• Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Kavramına Kent Planlarının Uyumu • Kent Planlama Sürecine Belde Sınırları İçerisindeki Diğer Paydaşların Katkısı
	Kurumsal Yapı ve Dönüşüm	• Birimler Arası Koordinasyon • Hesap Verebilirlik ve Şeffaflık • Uluslararası İş Birlikleri

⁴ TÜBA: Türkiye Bilimler Akademisi

⁵ DAMPO: Danışmanlık Araştırma Mimarlık Planlama Ltd. Şti

		• Kentsel Yenilenme ve Akıllı Kentsel Dönüşüm Faaliyetleri
	Katılım	• Mahalle Muhtarlarının Karar Alma Süreçlerine Katılımı • Sivil Toplum Örgütlerinin Karar Alma Süreçlerine Katılımı • Vatandaşın Karar Alma Süreçlerine Katılımı • Yerel Seçimlere Katılım
Fiziksel Boyut	Nüfus	• Nüfus Artış Oranı • Ortalama Yaşam Süresi
	Arazi Kullanımı ve İmar	• Kentsel ve Kırsal Alanlardaki Arazi Kullanımında Verimlilik • İmar Politikaları ve Yapıların Geliştirilmesi • Kamusal Binalarda Çevre Dostu Teknolojilerin Kullanılması
	Konut ve Barınma	• Toplu Konut Üretimi • Gecekondu ve Kentsel Dönüşüm • Konut Fiyatları ve Konuta Eşit Erişim
	Ulaşım	• Taşıt Yolları ve Motorlu Araç Hacmi • Yaya Ulaşımı • Bisiklet Yolları ve Bisiklet Kullanımı • Enerji Verimliliği
Çevresel Boyut	Kirlilik Problemleri	• Hava Kirliliği • Su Kirliliği • Toprak Kirliliği • Gürültü Kirliliği
	Atık Yönetimi	• Katı Atıkların Toplanması • Geri Dönüşüm
	Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması	• Kentsel Mimari ile Doğal ve Kültürel Değerlerin Korunması • Kamusal Alanların Geliştirilmesi
	Yeşil Alanlar ve Parklar	• Yeşil Alanların Sayısı ve Niteliği • Yeşil Alanlara Eşit Erişim • Parklarda Su ve Enerji Verimliliği
	Enerji	• Yenilenebilir Enerji Kullanımı • Enerji Tüketiminin Düşürülmesi
Ekonomik Boyut	Ekonomik Yapı	• Kişi Başına Düşen GSYİH • Girişimcilerin Ve İşletmelerin Kente Çekilmesi • Yoksullukla Mücadele ve Yardımlar
	İstihdam	• Mesleki Eğitim ve Beceri Kursları • Üretici Kooperatifleri • Kırsal Kalkınma Politikaları • İşsizlik Seviyesi

Sosyal Boyut	Sağlık	• Sağlık Hizmetlerine Erişim • Halk Sağlığını Koruyucu Çalışmalar • Bulaşıcı Hastalıklara Karşı Alınan Önlemler • Uyuşturucu İle Mücadele
	Eğitim	• Eğitim Hizmetlerine Erişim • Halk Eğitim Faaliyetleri ve Kurslar
	Cinsiyet Eşitliği	• Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Ayrımcılığa Karşı Mücadele • Kadınların Ekonomik ve Sosyal Hayata Eşit Şekilde Katılımı • Belediyede Çalışan Kadın Personel Sayısı • Belediye Meclisindeki Kadın Üye Sayısı
	Dezavantajlı Gruplar	• Yaşlıların Yaşamının Kolaylaştırılması • Engelli Bireylerin Sosyal Hayata Katılımı • Gençlere ve Çocuklara Yönelik Faaliyetler • Göçmenler ve Sığınmacılara Yönelik Entegrasyon Politikaları • Hayvanların Korunması

Tablo-1. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Değerlendirme Tablosu (Yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2022)

Tablo-1 kapsamında hazırlanan 22 görüşme sorusu, konuya ilişkin uzmanlaşma düzeylerine göre 20 katılımcıya yöneltilmiş ve alınan cevaplar kendilerinden izin istenerek ses kaydı alınmış ve daha sonra bu kayıtların yazıya dökümü sağlanmıştır. Bu verilerin yanı sıra; Belediye'nin 2020-2024 Stratejik Planı ile son dönemdeki faaliyet planları da inceleme altına alınmıştır. Bununla birlikte, Belediye'nin resmi internet sitesi ile ulusal/yerel basında yer alan haberlerden de yararlanılmıştır. Toplanan verilerin sonuçlarının görselleştirilmesi amacıyla şekiller oluşturulurken ise MASQDA Programı kullanılmıştır.

Sürdürülebilir kentsel gelişme politikalarının bir örnek üzerinden incelenmesi, konunun daha anlaşılır bir şekilde değerlendirilebilmesini sağlamaktadır. Türkiye'de görece sınırlı olan bu çalışmalarda, özellikle büyükşehir belediyelerine odaklanırken, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesine göre münhasıran büyükşehir ilçe belediyelerine verilen görevlerin oldukça sınırlı olması nedeniyle, bu tür belediye örgütlenmelerinin ele alınması zorlaşmaktadır. Bu sınırlı görevler arasında yer alan; katı atıkların toplanması ve aktarımının yapılması, yeşil alanların oluşturulması, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun korunması, dezavantajlı grupların desteklenmesi ile mesleki eğitim ve beceri kurslarının açılması gibi konular nedeniyle büyükşehir ilçe belediyeleri sürdürülebilirlik politikaları bağlamında önemli bir konumda bulunmaktadır. Ayrıca; yenilenebilir enerji, ulaşım, çevre, halk katılımı,

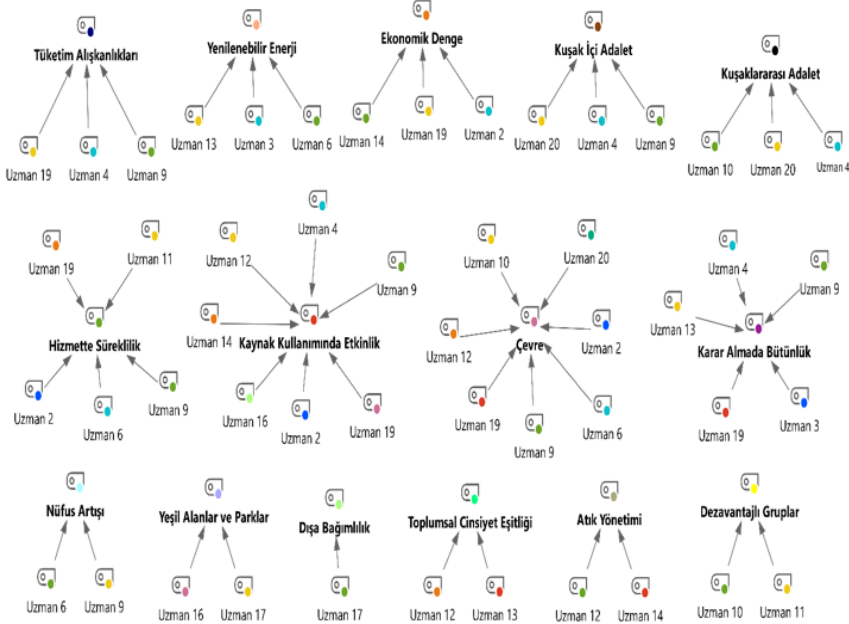
toplumsal cinsiyet, karar alma mekanizmaları, eğitim, sağlık gibi meselelerin yanı sıra Belediye personelinin sürdürülebilirlik kavramına bakış açısı, yapılan uluslararası çalışmalar ve 2030 SGA'larına uyumun incelenmesi de Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin sürdürülebilirlik politikalarını içeren konulardır. Bu çalışmada, derinlemesine mülakatlar ile Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'ndeki sürdürülebilir kentsel gelişme çalışmaları irdelenerek olumlu yönler belirlenecek ve geliştirilmesi gereken hususlar ortaya konarak çözüm önerileri sunulacaktır.

3. Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nde Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Politikaları

Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nin batısında yer alan Eskişehir kentinin iki merkez ilçesinden biri olan Tepebaşı, ilçe statüsünü 2008 yılında elde etmiştir. Eskişehir'in 1993 yılında büyükşehir belediyesine dönüştürülmesi ile alt kademe belediyesi olarak kurulan Eskişehir Tepebaşı Belediyesi; 30 müdürlük altında örgütlenen bir büyükşehir ilçe belediyesidir. İçerisindeki iki üniversite ile birlikte dinamik bir yapıya sahip olan ilçe, genç nüfusa sahip olması nedeniyle cazibe merkezi haline gelmiştir. Sürdürülebilirlik doğrultusunda BM 2030 Sürdürülebilir Gelişme Amaçlarına odaklanma, REMOURBAN⁶ gibi uluslararası anlamda önemli projeler geliştirme, yenilenebilir enerji, yeşil alanlar, geri dönüşüm gibi konularda önemli çalışmalar yapan Eskişehir Tepebaşı Belediyesi; Sürdürülebilir Kentler Birliği (ICLEI), Belediye Başkanları Sözleşmesi, Sağlıklı Kentler Birliği gibi pek çok oluşumun da içerisinde bulunmaktadır. Belediye'nin hem vizyon ve misyon tanımlamalarında hem de 2020-2024 yıllarını kapsayan Stratejik Planı'ndaki başarı faktörlerinde sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir gelişme kavramları yer almaktadır (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2020a: 10). Bu kapsamda; Belediye'nin sürdürülebilir kentsel gelişme politikalarının değerlendirilmesi için siyasal-yönetimsel, fiziksel, çevresel, ekonomik ve

⁶ “Avrupa Birliği tarafından ‘Horizon 2020 - Araştırma ve İnovasyon Çerçeve Programı’ kapsamında geliştirilen ve dilimize ‘Akıllı Kentsel Dönüşümün Hızlandırılması için Yenileme Modeli’ olarak çevrilen projenin temel amacı; bilgi ve iletişim teknolojileri, enerji ve ulaşım sektörlerini tek bir noktada birleştirerek yenilikçi çözümler ve tasarımlar belirlemek, kasaba ve şehirlerde kentsel dönüşüm modelini yaygınlaştırmak, kent halkının yaşam kalitesini artırmak, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamak, kentsel yenileme için yenilikçi iş modellerinin benimsenmesidir. Enerji ve ulaşımın yanında bilgi ve iletişim sektörlerinde yenilikçi çözümler sunulması projenin üç temel eylem planını oluşturmaktadır” (<http://remourban.tepebasi.bel.tr/hakkimizda.html>, 2021).Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, REMOURBAN Projesi ile BM tarafından düzenlenen “14. İnsan Yerleşimleri Küresel Forumu” kapsamında ‘Akıllı Kent Gelişimi Kategorisinde Küresel Model Ödülü’ kazanmıştır.

sosyal boyutları üzerinde durulacaktır. Ancak öncelikle Belediye personelinin sürdürülebilirlik kavramını nasıl tanımladığı ve hangi hususları ön plana çıkardığı irdelenecektir.

Şekil-1. Görüşmecilerin Sürdürülebilirlik Kavramı Tanımlarında Öne Çıkan Hususlar (Yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2022).

Şekil-1’de de belirtildiği üzere; yapılan görüşmeler doğrultusunda katılımcıların sürdürülebilirlik tanımlamalarında en fazla ifade edilen iki mesele kaynak kullanımında etkinlik ve çevre başlıklarıdır. Karar almada bütünlük ve hizmette süreklilik başlıkları ise diğer ön plana çıkan konulardır. Tüketim alışkanlıkları, yenilenebilir enerji, ekonomik denge, kuşak içi adalet ve kuşaklararası adalet meseleleri de üçer uzman tarafından ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra; nüfus artışı, yeşil alanlar ve parklar, toplumsal cinsiyet eşitliği, atık yönetimi ve dezavantajlı gruplar da başlık haline getirilen konular iken, dışa bağımlılığın azaltılması da sürdürülebilirlik kavramının içerisinde görülmüştür. Bu bağlamda; kavramın katılımcılar tarafından yeterince anlaşıldığı ve kurumsal olarak sürdürülebilir kentsel gelişme fikrinin içselleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kavramın özümzenmesi; geliştirilecek politikalar ve üretilecek hizmetlerde sürdürülebilirliğin uygulanabilmesinin önünü açmaktadır.

3.1. Siyasal - Yönetmel Boyut

Paydaş katılımı, birimler arasındaki eşgüdümleme, hesap verebilirlik, şeffaflık, uluslararası çalışmalar, karar alma mekanizmalarına katılım gibi konuların değerlendirileceği bu başlık altında; göze çarpan ilk durum Belediye'nin 2020-2024 Stratejik Planı'nda yer alan hedef kartlarının 2030 SGA'ları ile ilişkilendirilerek hazırlanmasıdır. Koordinasyonu Strateji Geliştirme Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen Stratejik Plan'ın hazırlanma sürecinde Belediye'nin üst yönetiminin direktifleri doğrultusunda her müdürlüğün hedef kartlarını ve performans göstergelerini en az bir 2030 SGA'sı ile ilişkilendirilmesi istenmiştir (Uzman 7). Bu kapsamda örneğin Fen İşleri Müdürlüğü; “çağdaş, sağlıklı, estetik, erişilebilir, dinamik kentsel alanlar oluşturmak” amacıyla, “yaya ulaşımının kalitesini artırmak için yaya yollarını iyileştirmek ve yeni yaya yolları yapmak” hedefini 2030 SGA'larının 9.'su olan “Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı” ve 11'si olan “Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları” başlıkları ile bağlantılı olduğunu belirtmiştir (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2020a: 49). Stratejik Plan'daki tüm hedeflerin bu şekilde ele alınmış olması ve bu anlamda Belediye'nin 2030 SGA'larına uyum sağlamayı amaçlaması siyasal-yönetmel boyut bağlamında atılan en önemli adımlardandır. Uzman 7'nin ifade ettiği bir diğer konu ise; “kent ekosistemi” olarak kavramsallaştırılan dört plan (Sağlıklı Kent Gelişim Planı, Eskişehir Bilişim Kurulu Eylem Planı, Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı ve Kırsal Kalkınma Eylem Planı) kapsamında Stratejik Plan'ın hazırlanmasıdır. Bu dört planın hazırlanma sürecinde kent bileşenlerinin katılımının yüksek olması ve Stratejik Plan'da hem iç hem de dış paydaşlarla anketler yapılması Belediye'nin politika geliştirme sürecinde katılımı da ön plana koyduğunu göstermektedir.

Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2013 yılından beri Belediye Başkanları Sözleşmesi (Covenant of Mayors)⁷ kapsamında hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerini ön plana çıkarmış 2020 ve 2030 yılları için taahhüt vermiş ve 2050 yılı için de hazırlıkların büyük ölçüde tamamlamıştır (Uzman 4). İklim krizi ile mücadele konusunda yerel yönetimlerin önemini vurgulayan bu Sözleşme'ye dahil olunması ve taahhütler verilmesi önemlidir. Ayrıca Belediye, Sürdürülebilir Kentler

⁷ ‘Belediye Başkanları Sözleşmesi (Covenant of Mayor)’; sera gazı emisyonlarının azaltılması, iklim değişikliği ile mücadele ve özellikle sürdürülebilir enerji politikaları kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından yürürlüğe konan 2050 yılına kadar pek çok taahhüt ve eylem planını içeren bir sözleşmedir (Covenant of Mayors, 2024).

Birliği (ICLEI) ve Sağlıklı Kentler Birliği gibi pek çok kuruluşa üyedir ve bu üyeliklerin taahhütlerini yerine getirmektedir (Uzman 3). Aynı zamanda, Belediye'nin Almanya'nın Treptow-Köpenick ile iş birliği halinde bir Sosyal Kuluçka Merkezi açması ve bu Merkezde geliştirilen projelerin birlikte yürütülmesi de uluslararası çalışmalar açısından önemli bir örneklerdir (Uzman 17). Bu anlamda Belediye'nin uluslararası düzeyde kendisine alanlar açarak iş birlikleri yaptığı ve sürdürülebilir kentsel gelişme politikalarını belirlerken uluslararası gelişmeleri takip ettiği sonucuna ulaşılabilir.

Belediye'nin siyasal-yönetsel açıdan koordinasyonun sağlanabilmesi adına ön plana çıkan birimi ise, 2018 yılında kurulan Sürdürülebilirlik Merkezi'dir. Türkiye'de ilk olma özelliği taşıyan bu Merkez'in temel amacı; 2030 Gündemi'ndeki küresel amaçların yerelleştirilmesidir. İlk oluşturulduğu zaman Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü altında örgütlenen ve kendine ait bir yönetmeliği bulunan Sürdürülebilirlik Merkezi, 2021 yılında İklim Değişikliği Müdürlüğü'nün kurulması ile birlikte, bu Müdürlük altında çalışmalarını devam ettirmeye başlamıştır (Uzman 4). Merkezin görevleri; Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı çerçevesinde çalışmalar yürüterek karbon emisyon azaltım planları oluşturmak; Belediye'nin çevre, sosyal ve ekonomik anlamda yaptığı çalışmalarını değerlendiren sürdürülebilirlik raporu hazırlamak; 2030 SGA'ları ile ilgili olarak çeşitli eğitim faaliyetleri ve projeler gerçekleştirmektir (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2024c). Nihayetinde oluşturulan bu Merkez, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin sürdürülebilir kentsel gelişme uygulamalarının koordinasyonunun sağlanması ve sürdürülebilirliğe ilişkin yeni politikalar geliştirilmesi konularında bir çekirdek işlevi görmektedir.

Siyaset - yönetsel anlamda bir diğer mesele de muhtarlar, sivil toplum örgütleri ve vatandaşların karar alma süreçlerine katılımına ilişkindir. Bu anlamda 5216 sayılı Kanun ve bu kanunun tamamlayıcısı rolündeki 6360 sayılı Kanun kapsamında yetkilerinin sınırlandırılması ve köy statüsünün kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesi nedenlerinden dolayı muhtarlar, kamu hizmeti üretmede geri planda kalmışlardır. Belediye, özellikle Stratejik Plan'ın hazırlanma sürecinde ve mahallelere özgü meselelerde muhtarların görüşüne başvurmaktadır. Bu görüşler doğrultusunda belde sakinlerinin ihtiyaçlarının öğrenilmesi sağlanmakta ve mahallelere götürülecek hizmetler önceliklendirilmektedir. Belediye'nin halkın katılımına ilişkin imkanlarının genişletilmesi ve teknolojinin daha fazla kullanılması ise önemli gündem maddelerindendir (Uzman 9).

3.2. Fiziksel Boyut

Fiziksel boyuta ilişkin öncelikli değerlendirme yapılacak mesele nüfustur. Bu kapsamda 2018 verilerine göre nüfusu 535.303 olan Tepebaşı, 15-65 yaş arasındaki çalışabilir nüfus bakımından Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadır (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2020a: 24). Uzman 19'un da değindiği üzere; bir büyükşehir ilçe belediyesi olarak imar yetkileri sınırlı olan Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, kendi hizmet binalarının çevre ile uyumlu bir hale getirmek amacıyla çalışmalar yapmaktadır (Uzman 19). Örneğin; Su Sporları Merkezi'nin LEED⁸ sertifikasyon sisteminde "Gold" puan aralığında olması, REMOURBAN Projesi kapsamında kurulan Yaşam Köyü'nün enerji etkin bir şekilde tasarlanması, Belediye Ana Hizmet Binasının "Düşük Karbon Ayak İzi İçin Enerji Etkin Bina Projesi" kapsamında yenilenmesi sürdürülebilir kentsel gelişme adına oldukça önemli çalışmalardır.

Fiziksel boyuta ilişkin önemli gündem maddelerinden biri olan ulaşım konusunda ise yetki, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamında büyükşehir belediyelerindedir. Bir ilçe belediyesinin yetkileri sınırlı olsa da Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, REMOURBAN Projesi kapsamında elektrikli bisikletlerin ve otobüslerin kullanılması, hizmet araçlarının hibrit motorlu olması ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte bilinçlendirme faaliyetleri düzenlenmesi gibi çalışmalar yapılmaktadır (Uzman 4 ve 5). Yaygınlaşması sınırlı olsa da Bisiklet Paylaşım Sistemi'nin (ESPEDAL) devreye sokulması (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2018: 78), turizmcilerle birlikte hareket edilerek konaklama tesislerine ücretsiz bisiklet sağlama amacı güden KONUKPEDAL isimli proje (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2019: 82) ve ESCOOTER Projesi kapsamında paylaşımlı bir elektrikli scooter sistemi hayata geçirilmesi (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2020b: 70) ulaşım ile ilgili önemli çalışmalardır.

3.3. Çevresel Boyut

Bir büyükşehir ilçe belediyesi olarak Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin çevre konusundaki yetkileri temelde Çevre Kanunu'nun 3. Maddesinde yer alan "çevrenin korunması, çevrenin bozulmasının önlenmesi ve kirliliğin giderilmesi alanlarındaki her türlü faaliyette;

⁸ LEED (Leadership in Energy and Environmental Design-Enerji ve Çevresel Tasarımda Liderlik) Sertifika Sistemi: "Yeşil binaların gelişimi ve üretiminin hızını artırmak ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla, Amerikan Yeşil Binalar Konseyi (USGBC) tarafından 1998 yılında geliştirilmiş bir sertifikasyon sistemidir" (Aytürk Tulukçu ve Arat, 2020: 1997).

Bakanlık ve yerel yönetimler, gerekli hallerde meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yaparlar” hükmüne dayanmaktadır (Çevre Kanunu, 1983). Ayrıca 5939 Sayılı Belediye Kanunu 14. maddesi kapsamında mahalli müşterek ihtiyaç olmak kaydıyla çevreyi koruma yetkisi belediyelere verilirken (Belediye Kanunu, 2005), 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7. maddesinin (i) bendine göre ise; “sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak” görevi büyükşehir ilçe belediyelerine verilmiştir. Ayrıca, büyükşehir ilçe belediyelerinin görevleri arasında “büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak” hükmü de yer almaktadır (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004).

Kirlilik ile mücadele konusunda Belediye, çevre zabıtalı ile denetimler gerçekleştirerek, “kırleten öder” ilkesi kapsamında idari para cezaları kesmektedir (Uzman 2). Bunun yanında Belediye’nin en önemli görevi; evsel atıkların, çöplerin ve geri dönüştürülebilir materyallerin kaynağından toplanmasıdır (Uzman 3). Bu anlamda, Belediye’yi diğerlerinden ayıran önemli özelliklerden biri ise geri dönüşüm toplama sistemidir. Belediye, sınırları içerisinde yaşayan her dört hane için bir “mavi kutu” hazırlamış ve bunları konutların uygun yerlerine koymuştur. Kaynağında ve karışık bir şekilde toplanan geri dönüştürülebilir ürünler yüklenici firmalar aracılığıyla ayrıştırılmaktadır. Aynı zamanda, mobil atık merkezleri ve daha büyük atıklar ile lastikler için de bir Atık Getirme Merkezi bulunmaktadır (Uzman 2 ve 3). Eskişehir Tepebaşı Belediyesi’nin geri dönüşüm konusunda öncülük yaptığı hususlardan bir diğeri ise, “sokak toplayıcıları” olarak adlandırılan ve kağıt, cam, plastik vb. maddeleri toplayıp satarak geçimini sağlayan insanları kooperatifleştiren ilk belediyelerden olmasıdır. GESİKOOP (Sınırlı Sorumlu Tepebaşı Geri Dönüştürülebilir Atık Toplayıcıları Sosyal İşletme Kooperatifi) çatısı altında toplanan bu insanlar ile hem geri dönüşümlerin toplanması sistemli hale getirilmiş hem de yoksul kesimlerin ekonomik anlamda güçlenmesi sağlanmıştır (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2024d). Bu husus, bir büyükşehir ilçe belediyesinin yetki sınırları içerisinde kooperatifleşme konusunda neler yapabileceğine ilişkin olumlu bir örnek olarak görülmektedir.

5216 sayılı kanunun 7. maddesinde ilçe belediyelerine verilen görevler arasında “kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak” hükmü de bulunmaktadır (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Bu kapsamda Belediye, eskiden kilise olan bir

binayı aslına uygun şekilde restore ederek Zübeyde Hanım Kültür Merkezi'ne dönüştürmüştür (Uzman 10). Restorasyon yapılan binalarda, aslı ile uyumlu olmayı önemseyen Belediye, 2001 yılından beri de Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu'nu düzenlemekte ve kültürel anlamda şehrin bir değeri olarak uluslararası ve ulusal sanatçıların eserleri kentin çeşitli noktalarında sergilenmektedir (<http://pismistoprak.tepebasi.bel.tr/index.asp>, 2024).

5216 sayılı kanun kapsamında mahallelerde yeşil alanların ve parkların yapılması sorumluluğu ilçe belediyelerine aittir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Bu kapsamda, kişi başına düşen yeşil alan miktarı bakımından 11m² ile başarılı görülen Belediye; vahşi sulamayı bırakarak otomatik yöntemle geçilmesi, parklarda led ışık kullanılması, engelliler için rampaların yapılması ve bitkilerin büyük çoğunluğunu kendi imkanları ile üretmesi gibi çalışmalar yapmaktadır (Uzman 17). Bu çalışmalar Belediye'nin yeşil alanlar ve parklar konusunda sürdürülebilirliğe önem verdiğinin somut kanıtlarıdır.

Yenilenebilir enerjinin kullanılması ve enerji dostu uygulamalara geçilmesi ise Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'ni diğerlerinden ayıran önemli özelliklerdendir. Ana Hizmet Binası, Su Sporları Merkezi ve Yaşam Köyü merkezli yürütülen bu çalışmalarda; güneş enerjisi santralleri ve yağmur suyu toplama kanalları kurulmuştur. Aynı zamanda bu mekanlarda; tüketimin azaltılması yoluyla da enerji tasarrufu sağlanmaktadır (Uzman 5). Belediye, 2019 yılında imzaladığı “İklim ve Enerji İçin Belediye Başkanları Sözleşmesi” kapsamında “Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı” hazırlamış ve bu Plan doğrultusunda 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını düşürmeyi amaçlamaktadır. Eylem Planı'nda amaçlara ulaşmak için altı başlık üzerinde durulmuştur. Bunlar; sera gazı azaltımı, binalarda enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, ulaşımda enerji verimliliği, atık ve atık su yönetimi ile tarım ve hayvancılıktır (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi ve Demir Enerji, 2021).

3.4. Ekonomik Boyut

Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, özellikle kadınların, gençlerin ve dezavantajlı grupların istihdama katılması için yetki sınırları içerisinde çaba göstermektedir. Bu çabaların ilki, Berlin'in Treptow-Köpenick Belediyesi ile ortak proje kapsamında geliştirilen ve girişimcilerin önünü açmak için tasarlanan Sosyal Kuluçka Merkezi'dir. Bu Merkezde, başta üniversite öğrencileri olmak üzere gençlerin ve özellikle kadınların projelerine destek verilirken, aynı zamanda sığınmacıların entegrasyonu üzerinde de durulmaktadır (Uzman 13). Faaliyet Planlarında yer alan ve

madenci kadınların toplumsal cinsiyet hakkında bilinçlendirilmesini içeren “Kadınlar Işıyla Madeni Aydınlatıyor Projesi” göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra; köylüler için okuryazarlık eğitimleri de verilmektedir (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2020: 117-131).

Meslek ve beceri kazandırma kursları açma ve dezavantajlı grupların iş hayatına katılması konularında da Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, diğerlerine nazaran önemli başarılar elde etmiştir. Bu kapsamda Belediye’nin, hem 5393 sayılı Kanun hem de 5216 sayılı Kanun kapsamında “meslek ve beceri kazandırma bağlamında kurslar açmak” görevi bulunmaktadır (Belediye Kanunu, 2005; Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Halk eğitim müdürlükleri kapsamında açılan sertifikalı eğitim programları ve yetişkinler, gençler ve çocuklara ayrı şekilde hizmet veren beceri kursları aktif bir şekilde hizmet sağlamaktadır (Uzman 10). Bunun dışında, Belde evleri ve “deneyimli kafeler” ile birlikte vatandaşların sosyalleşmelerine de önem verilirken, kent merkezinde kurulan “Hanımeli Sokağı” ile birlikte özellikle ev hanımlarının istihdama katılımı teşvik edilmektedir (Uzman 17).

Kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi adına üretici kooperatiflerine destek verilmesi de ekonomik boyutun başka bir noktasıdır. Bu noktada Belediye, STK’lar, kamu kurum ve kuruluşları ve akademisyenler ile “Kırsal Kalkınma Kurulu” oluşturmuş ve bu Kurulun çalışmaları ile bölgenin fotoğrafının çekildiği “Kırsal Veri Envanteri Kitapçığı” hazırlanmıştır (Uzman 20). Bunun dışında Belediye, üç farklı noktada üretici pazarları açarak özellikle çiftçi kadınların emeklerini serbestçe pazarlamasını sağlamıştır. Ücretsiz çilek fidelerinin dağıtılması, mahalle bahçelerinin kurulması ve çiftçilerin soğuk hava depolarından yararlandırılması gibi faaliyetler de oldukça önemlidir (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2020b: 169-170). Pek çok uzmanın da değindiği üzere 2012 yılında çıkartılan 6360 sayılı Kanun ise, Belediyenin kırsal alanlara hizmet götürmesinin yasal altyapısını oluştururken; kaynak yetersizliği ve kırsal alanlarda kamu hizmeti bilgisizliği gibi sorunlara da yol açmıştır.

3.5. Sosyal Boyut

Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, sosyal boyut içerisinde değerlendirilebilecek; sağlık, eğitim, toplumsal cinsiyet, dezavantajlı gruplar, sığınmacılar ve hayvanlar gibi pek çok meselede faaliyetler yürütmektedir. İlgili kanunlardan aldığı yetki doğrultusunda Belediye, özellikle Çocuk Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Alzheimer Konukevi, Yaşlı Konukevi gibi pek çok kurum açmış ve başta çocuklar ile yaşlılar olmak üzere belde sakinlerinin sağlık ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır.

Uzman 11'in de değindiği üzere; merkezi yönetimden izin alma zorunlulukları ve yetki alanlarındaki belirsizlikler nedeniyle birtakım zorluklar da yaşanmaktadır (Uzman 11). Belediye, başta gençlik merkezlerinde olmak üzere kreşler, çocuk merkezleri ve deneyimli kafelerde de eğitim eşit erişim meselesine de özel önem göstermektedir (Uzman 13). Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'ni eğitim hizmetleri konusunda diğerlerinden ayıran proje ise, köy enstitülerine atıf yapılarak kurulan ve Anadolu Üniversitesi ile ortaklaşa şekilde eğitim faaliyetleri düzenlenen Tepebaşı Kent Enstitüsü'dür (<http://kentenstitusu.tepebasi.bel.tr/about>, 2024). Bunun dışında; çevresel problemlerin ve çözümlerinin çocuklara öğretilmesi hedefiyle açılan “Yeryüzü Ekoloji Okulu” ve “Sukurusu Uygulama Merkezi”, sürdürülebilir kentsel gelişme uygulamaları konusunda önemli birer eğitim merkezidir.

Kadınlar ve çocuklar için konukevi açma görevini 5393 sayılı Kanun'dan alan Belediye, bu konuda hem Kaymakamlık ile hem de İŞKUR ile ortak çalışmalar gerçekleştirerek istihdamı artırmayı amaçlamaktadır. Bunun dışında Belediye, diğer kurumlarla iş birliği halinde hareket ederek; Toplumsal Eşitlik Merkezi'nin kurulması ve acil yardım hattı' numarasının geliştirilmesi gibi çalışmalar da yapmaktadır (Uzman 12). Ayrıca; kadın üretici pazarlarının kurulması, farkındalık çalışmalarının düzenlenmesi, eğitimler verilmesi gibi konularda çalışmalar yapan Belediye'nin 6 başkan yardımcısının 2'si kadinken, 30 müdürünün 8'i kadındır (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2024a). Bu oranın artırılması ve kadınların yönetimde daha fazla söz sahibi olması Belediye'nin önündeki görevler arasında yer almaktadır.

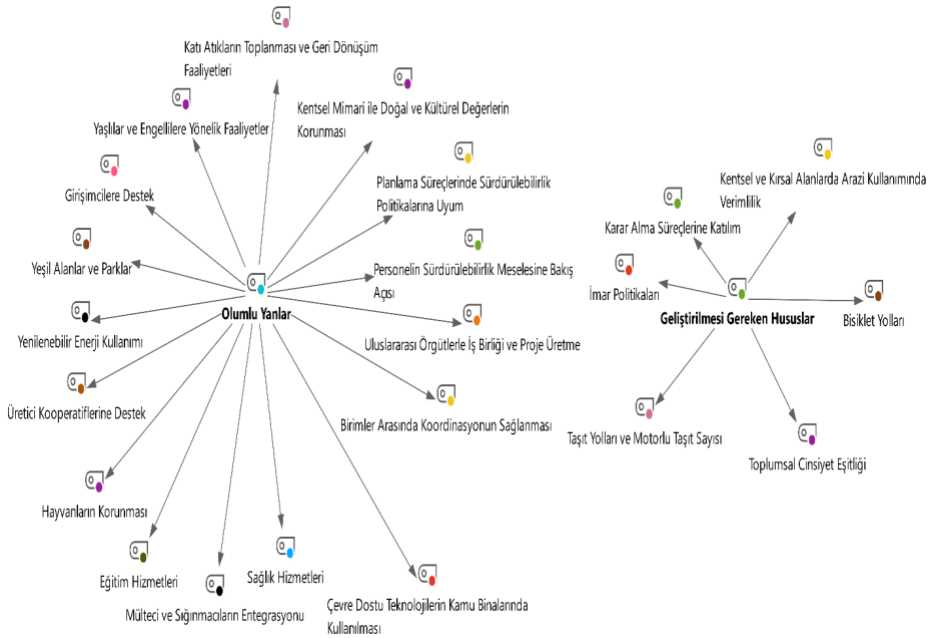
5216 sayılı kanunun 7. Maddesinde, “yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak” görevi ilçe belediyelerine de verilmiştir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Bu görev doğrultusunda “Yaşam Köyü” içerisinde yer alan “Alzheimer Konukevi”, bu hastalığa yakalanan yaşlılar için bir bakım hizmeti sağlamaktadır. Buna göre verilere göre 2019 yılında; 84 Alzheimer hastası yatılı, 20 Alzheimer hastası haftada iki gün olacak şekilde Konukevinden yararlanmıştır (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2019: 214). Ayrıca altmış yaş ve üzerindeki vatandaşlar için kurulan “Yaşlı Konukevi” ve mahallelerdeki sosyalliği artırmak amacıyla açılan “Deneyimli Kafeler” de sosyal boyut açısından değerlidir.

Belediye, engelli vatandaşların sosyal yaşama ve istihdama dahil olabilmeleri için öncü sayılabilecek projeler yapmaktadır. Bu projelerden “gökkuşağı kafeler”, diğer belediyelerde de olduğu şekliyle down sendromlu bireylerin istihdama katılımını önceliklerken, sanayicilerle iş birliği yapılarak geliştirilen “engelliler montaj atölyeleri” ise örnek teşkil edecek niteliktedir (Uzman 8 ve 11). Bu atölyelerde eğitim gören ve çalışan engelli gençler, üretim tesislerinden gelen demonte ürünlerin montajını yaparken hem fiziksel yeteneklerini artırmakta hem de istihdam sürecinin içine katılmaktadır. Daha sonrasında ise bu gençler, fabrikalarda işçi olarak göreve başlayarak emeklerinin karşılığını almaktadırlar. (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2024b). Son yıllarda sayıları hızla artan sığınmacılar meselesinde ise merkezi idarenin adımlarını takip etmeye çalışan Belediye, Sosyal Kuluçka Merkezi çatısı altında entegrasyon konusunda faaliyetler yürütmektedir (Uzman 10 ve 13). Son olarak; dezavantajlı grup olarak görülebilecek sokak hayvanları meselesinde Belediye temel olarak insanların sokakları ve parkları özgürce kullanabilmesini amaçlarken, aynı zamanda da sokak hayvanlarının barınma, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarını da karşılamayı hedeflemektedir (Uzman 20). Halkın sürece dahil edilebilmesi amacıyla 2019 yılında, “Onlar İçin Bir Kap Yemek, Bir Kap Su” etkinliği gerçekleştirilerek, hayvanlar için hazırlanan su ve yemek kapları Belediye’ye ait tüm binalara ve belde sınırları içerisinde yaşayan tüm vatandaşlara verilmiştir (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2019: 292-311).

Sonuç ve Değerlendirme

Sürdürülebilirlik kavramı, temel olarak sermaye sınıfının sürekli büyüme ve kar etme isteği ile kamu yararı arasında tartışma alanı haline gelen ve son 30 yıldır popüler hale gelerek içi gün geçtikçe boşaltılan bir olgudur. Bu olgunun mekansal olarak anlam bulduğu kentler ise, rant nedeniyle çevrenin önemsiz hale geldiği, düzensizliğin hüküm sürdüğü ve ekonomik anlamda da eşitsizliklerin olduğu alanlara dönüşmüştür. Tam da bu noktada sürdürülebilirlik kavramının halkın taleplerine uygun bir şekilde kullanılabilmesi önem kazanmaktadır. Türkiye’de özellikle 2012 yılında çıkartılan 6360 sayılı kanundan sonra büyükşehirlerde belediye sınırlarının illerin tamamı ile çakıştırılması nedeniyle temel yerel hizmet sağlayan kurumlar büyükşehir belediyeleri haline gelmiştir. Ancak, 5216 sayılı kanuna göre büyükşehirlerde ilçe belediyelerine verilen yetkilerin sınırlı olması ve özerkliklerinin sağlanamaması nedeniyle sürdürülebilirlik politikaları üretmekte zorluklar yaşanmaktadır. Bu zorlukların aşılabilmesi adına çeşitli ilçe belediyeleri uluslararası örgütlerin fonlarından destek alarak çalışmalarını devam ettirebilmektedir. Bu

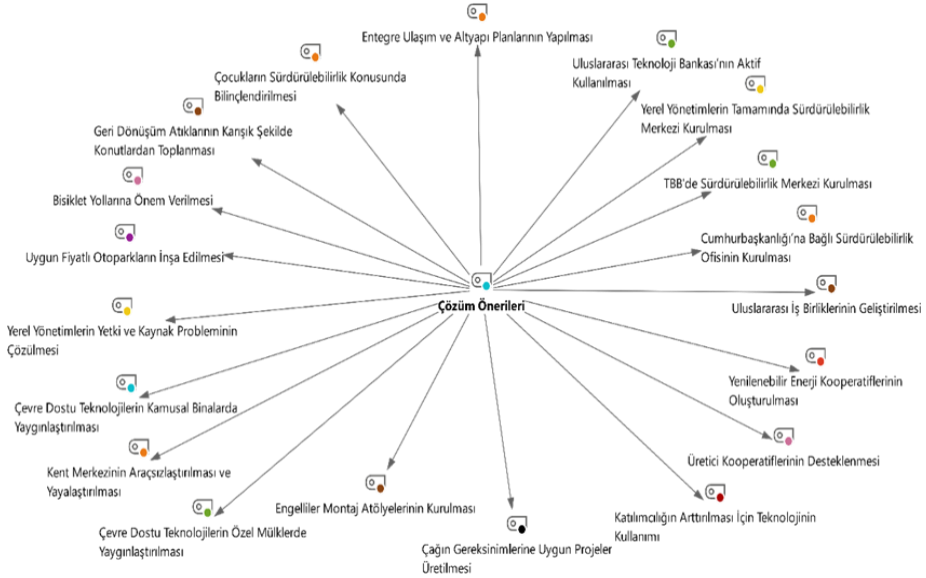
bağlamda, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, sürdürülebilir kentsel gelişme fikrini kurumsal olarak bir politika konusu edinmiş ve bu konuda siyasal-yönetimsel, fiziksel, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları ile hizmetler üretmektedir. Bu hizmetler içerisinde katı atıkların toplanması ve geri dönüşüm faaliyetleri, uluslararası örgütlerle iş birliği, üretici kooperatiflerine destek verilmesi, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi hususlar olumlu görülürken; karar alma süreçlerine katılım, bisiklet yollarının yapılması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve arazi kullanımında verimlilik gibi hususlar ise geliştirilmesi gereken yanlar olarak görülmüştür (Şekil-2).

Şekil-2. Belediyenin Sürdürülebilirlik Politikalarındaki Olumlu ve Geliştirilmesi Gereken Hususlar (Yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2022).

Belediye'nin sürdürülebilirlik politikalarını belde sınırları içerisinde yerleştirebilmesi adına mahalle muhtarları öncülüğünde halka açık toplantıların düzenlenmesi ve STK'lar ile daha sıkı bir ilişki içine girilmesi oldukça önemlidir. Ayrıca, fiziksel anlamda ulaşım konusunun kent içindeki diğer belediyelerle koordinasyon halinde hareket edilerek çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Yenilenebilir enerji kullanımında örnek proje üretme konusunda başarılı olan Belediye, halkın bu süreçten daha fazla yararlanabileceği şekilde teşvik mekanizmalarını genişletmelidir. Son olarak, kadınların yönetimde daha fazla söz sahibi olması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin başta müdürlükler olmak üzere diğer birimlere de yansması elzemdir.

Tüm bunların yapılabilmesi için bazı koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir. İlçe belediyelerindeki sorunların temelinde büyükşehir belediyeleri ile yaşanan yetki ve sorumluluk meseleleri bulunurken, aynı zamanda merkez ile yerel arasındaki çatışmalar da hizmet üretiminde aksaklıklara yol açmaktadır. Sürdürülebilirlik politikalarının daha fazla yaygınlaşabilmesi adına Türkiye Belediyeler Birliği bünyesinde bir “sürdürülebilirlik merkezi” kurulmalı ve bu merkez belediyelerin çalışmalarını koordine etmelidir. Türkiye ve BM arasında yapılan anlaşma çerçevesinde kurulan “Uluslararası Teknoloji Bankası” da teknik ve mali destek konusunda kapasite geliştirme sürecine katkıda bulunabilir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020: 260). Bunun dışında Eskişehir Tepebaşı Belediyesi örneğinden hareketle diğer büyükşehir ilçe belediyelerine de çeşitli önerilerde bulunmaktadır (Şekil-3).

Şekil-3. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme İçin Çözüm Önerileri (Yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2022).

Bu öneriler arasında; geri dönüşümlerin karışık bir şekilde toplanması, sürdürülebilirlik merkezinin kurulması, üretici kooperatiflerinin desteklenmesi, çocukların bilinçlendirilmesi, projeler üretilmesi, engelliler için montaj atölyelerinin aktif bir şekilde çalışması, çevre dostu teknolojilerin kamu binalarında kullanılması ve uluslararası örgütlerle iş birliği hususları Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin dikkat çeken özelliklerindendir. Diğer belediyelerin de

bu konularda bilgi sahibi olarak kendi politikalarına buna uygun şekilde şekillendirmesi gerekmektedir. Bunun dışında; ulaşımda entegre bir planlama yapılarak bisiklet yollarının inşa edilmesi ve motorlu taşıt sayısının azaltılması önemlidir. Ayrıca, yenilenebilir enerji kooperatiflerinin oluşturulması da günümüzde gündem maddelerinden biridir. Yerel yönetimlerin yetki ve kaynak sorununun çözülmesi ve idari, mali ve hukuki özerkliğin sağlanabilmesi ise, sürdürülebilir kentsel gelişme politikalarının büyükşehir ilçe belediyelerinde uygulanabilmesinin yegane çözümüdür.

Kaynakça

- Aytürk Tulukçu, Dilara ve Arat, Yavuz (2020), “Leed sertifikalı yapıların evrensel tasarım ve sürdürülebilirlik kriterleri arakesitinde sorgulanması: Konya örneği”, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(56), s. 1993-2012
- Bayram, Ferhat (2001), “Sürdürülebilir Kentsel Gelişme: Araçlar, Yaklaşımlar ve Türkiye”, Mengi, Ayşegül (Ed), *Cevat Geray’a Armağan* (Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları), s.251-265.
- Chang Yao, Ouyang Xiaying, Fei Xianyun, Sun Zhongchang, Li Sijia, Jiang Huiping, Li Hongwei (2023), “Comprehensive Assessment of Sustainable Development Goal 11 at the Sub-City Scale: A Case Study of Guilin City”, *Remote Sensing*, 15, 4722, s.1-18.
- Covenant of Mayors (2024), <https://www.covenantofmayors.eu/about/covenant-initiative/objectives-and-scope.html> (24.01.2024).
- Dembicka-Niemiec, Agnieszka., Buczyński, Michal, & Mołodowicz, Maria (2023), “Consumption and Sustainable Development of Polish Metropolitan Cities”, *Statistika*, 103(1), s. 30-45.
- Doğru, Barış (Ed.) (2016), *100 Maddede Sürdürülebilirlik Rehberi*, (İstanbul: İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği - SKD Türkiye).
- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi (2018), 2018 Yılı Faaliyet Raporu, (Eskişehir). <https://www.tepebasi.bel.tr/stratejikplan/FaaliyetRaporu2018.pdf> (28.01.2024).
- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi (2019), 2019 Yılı Faaliyet Raporu, (Eskişehir). <https://www.tepebasi.bel.tr/stratejikplan/FaaliyetRaporu2019.pdf> (28.01.2024).
- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi (2020a), 2020-2024 Stratejik Planı, (Eskişehir). <https://www.tepebasi.bel.tr/stratejikplan/Stratejik%20Plan%202020-2024.pdf> (26.01.2024).
- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi (2020b), 2020 Yılı Faaliyet Raporu, (Eskişehir). <https://www.tepebasi.bel.tr/stratejikplan/FaaliyetRaporu2020.pdf> (28.01.2024).
- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi (2024a), <https://www.tepebasi.bel.tr/baskanyardimcilari.asp> (10.02.2024).
- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi (2024b), <https://www.tepebasi.bel.tr/hd.asp?hid=10288> (11.02.2024).

- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi (2024c), <https://www.tepebasi.bel.tr/calismadetay.asp?hid=4942> (18.01.2024).
- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi (2024d). <https://www.tepebasi.bel.tr/hd.asp?hid=9580>, (01.02.2024).
- Eskişehir Tepebaşı Belediyesi ve Demir Enerji (2021), Tepebaşı Belediyesi Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı, (Eskişehir).
- Gladwin, Thomas, Kennely, James ve Krause, Tara-Shelomith (1995), “Shifting Paradigms for Sustainable Development: Implications for Management Theory and Research”, *Academy of Management Review*, 20(4), s. 874-907.
- Gökalp, Süheyla Suzan (2022), “Çevre Sorunları, Devletin Pozitif Yükümlülüğü ve İdarenin Sorumluluğu”, *Memleket Siyaset Yönetim*, 17(38), s. 267-300.
- Kara, Eray (2021). “Çin Halk Cumhuriyeti’nde Yerel Hükümet Sistemi”, *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 3(1), s.62-90.
- Keleş, Ruşen (1998), *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, 2. Basım, (Ankara: İmge Kitabevi).
- Keleş, Ruşen (2012), *Kentleşme Politikası* (12. Basım), (Ankara: İmge Kitabevi)
- Keleş, Ruşen (2016), *Yerinden Yönetim ve Siyaset* (10. Basım), (İstanbul: Cem Yayınevi).
- Keleş, Ruşen ve Hamamcı, Can (2005), *Çevre Politikası* (5. Basım), (Ankara: İmge Kitabevi).
- Keleş, Ruşen ve Mengi Ayşegül (2017), *Kent Hukuku*, (Ankara: İmge Kitabevi).
- Kent Enstitüsü (2024), <http://kentenstitusu.tepebasi.bel.tr/about> (10.02.2024)
- Mansour Helmi, İbrahim Hegazy, Emad Qurnfulah, Rahif Maddah, Hossam Samir Ibrahim (2021). Using Sustainable Development Indicators In Developing Saudi Cities - Case Study: Makkah city, *International Journal of Low-Carbon Technologies*, 16(4), s. 1328–1340.
- Mengi, Ayşegül ve Algan, Nesrin (2003), *Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme-AB ve Türkiye Örneği*, (Ankara: Siyasal Kitabevi).
- Ojaghlo, Mortaza (2020), Sustainable Development Framework Of Historical Cities A Case Study: City Of Soltaniyeh-Iran, *Journal of Architecture and Urbanism*, 44(1), s.78-87.
- Özcan, Koray (2016), “Kent Planlamada Sürdürülebilirlik Gündemi: Bir Kavramsallaştırma Denemesi”, *Avrasya Terim Dergisi*, 4(2), s.7-17.
- Özgül, Can Giray (2015), “Avrupa Birliği’nin Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Politikaları”, Çoban, Aykut (Ed.), *Yerel Yönetim, Kent ve Ekoloji, Can Hamamcı’ya Armağan*, (Ankara: İmge Kitabevi), s. 111-130
- Pinem, Robetmi Jumpakita, Kustedjo, Ancilla Katherina, Iskandar, Yelita Anggiani, Yahya, Bernardo Nugroho (2023), “Investigation of Smart Sustainable City

- Indicators of Sustainable Development - A Case Study of the City of Suwon”, *Sustainability*, 15, 14283. s.1-31
- REMOURBAN (2024), <http://remourban.tepebasi.bel.tr/hakkimizda.html> (16.01.2024).
- Satterthwaite, David (1997), “Sustainable Cities or Cities That Contribute To Sustainable Development?”, *Urban Studies*, 34(10), s.1667–1691
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2020), *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu*, (Ankara).
- Tekeli, İlhan (1996), *Habitat II Konferansı Yazıları*, (Ankara: T.C. Toplu Konut İdaresi Başkanlığı)
- Toksöz, Fikret (2008), *İyi Yönetişim El Kitabı*, (İstanbul: TESEV Yayınları).
- Türkiye Çevre Sorunları Vakfı (1989), *Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Ortak Geleceğimiz Raporu*, Çorakçı, Belkıs (Çev.) (2. Baskı), (Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayınları).
- Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu (2024), <http://pismistoprak.tepebasi.bel.tr/index.asp>, (02.02.2024).
- Van Geenhuysan, Marina ve Nijkamp, Peter (1994). “Sürdürülebilir Kenti Nasıl Planlamalı?”, *Toplum ve Bilim Dergisi*, (64-65), s. 129-140
- Wheeler, Stephen M. ve Beatley, Timothy (2014), *The Sustainable Urban Development Reader*, (New York: Routledge Urban Reader Series).
- Yazar, Kadir Hakan (2006), *Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi*, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- 2872 sayılı Çevre Kanunu (1983), T.C. Resmi Gazete (18132: 9 Ağustos 1983).
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004), T.C. Resmi Gazete (25531: 23 Temmuz 2004).
- 5393 sayılı Belediye Kanunu (2005), T.C. Resmi Gazete (25874: 3 Temmuz 2005).

Extended Abstract

Sustainability is a concept that has developed in the course of international environmental policies and has become popular today. This popularity has led to the concept being used out of context. This term, which has started to be used unlimitedly in all areas of life, essentially finds its content in the term of sustainable development. In this context, the term of sustainable development, which basically aims to establish a balance between the economy and the environment, has essentially reflected the content of the term of sustainability since its definition in 1987. Many hybrid terms have emerged from the sustainable development, which is defined in the Common Future Report as “meeting the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs”. One of these is the concept of sustainable urban development, which describes sustainability in cities, the most important living spaces of humanity. In fact, with this concept, sustainable development has gained a spatial dimension. The definition of these concepts and the

determination of their contents have been realized in a historical development process and finally the meanings of the concepts have been revealed. However, there are five basic dimensions related to the concepts. These are political-administrative, physical, environmental, economic and social dimensions. These dimensions, which should not be considered separately from each other, are very important for measuring sustainable urban development. The “political-administrative dimension” basically includes the principle that local services are carried out by local governments, urban planning processes, institutional structure and transformation, and participation, while the “physical dimension” refers to issues such as population, land use, housing and transportation, and the “environmental dimension” to issues such as pollution problems, waste management, protection of natural and cultural heritage, green areas and energy. The “economic dimension” refers to issues such as poverty alleviation, employment, immigration policies, and cooperatives, while the “social dimension” refers to issues such as health and education services, protection of disadvantaged groups, gender equality, facilitating the lives of the elderly and animal rights. In this context, since the article includes a sample analysis, these dimensions and their meanings were primarily used in determining the research questions. At the same time, in the light of these dimensions, both international and national criteria sets were used to determine the evaluation themes and the content of the interview questions. The data in these criteria sets were limited to the powers and responsibilities given to metropolitan district municipalities within the framework of the legislation in Turkey. The “Evaluation Table” created in this context was used to determine the questions to be asked to the expert staff working in Eskişehir Tepebaşı Municipality, which was selected as the sample. In the study, a total of 22 questions were asked to the participants and the answers were classified with their permission. The examination of the sample was titled with the five dimensions of sustainable urban development and the answers of the experts had an important place in the study. Apart from these answers, Eskişehir Tepebaşı Municipality’s website, annual reports, strategic plan and other sources were also used for sample analysis. As a result of the study, the positive aspects of the work carried out by Eskişehir Tepebaşı Municipality as a metropolitan district municipality on sustainable urban development practices and the issues that need to be developed are stated. In addition, as a result of the study, solution suggestions were made both for Eskişehir Tepebaşı Municipality and other metropolitan district municipalities. These suggestions include; mixed collection of recycling, establishment of a sustainability center, supporting producer cooperatives, raising awareness of children, producing projects, active operation of assembly workshops for the disabled, use of environmentally friendly technologies in public buildings and cooperation with international organizations. In addition, the MASQDA Program was used for the figures prepared and the reader’s attention was intended to be drawn. In the end, while the article is very important in terms of evaluating sustainability policies through a sample, it has been completed in a way that is open to various interpretations for researchers. In order to ensure the continuity of this study, which also offers the opportunity to compare with other metropolitan district municipalities with these interpretations, it would be highly valuable to conduct comparative analysis.

